

Gezond en sterk(er) maken van waterbedrijven in ontwikkelingslanden

In 2006 riep het Hashimoto Action Plan op tot intensivering van de samenwerking van waterbedrijven om zo zwakke broeders te ondersteunen. Deze Water Operator Partnerships (WOP's) zijn bedoeld voor het gezond en sterk(er) maken van waterbedrijven in ontwikkelingslanden (of Oost-Europa), zodat ook zij een duurzame bijdrage kunnen leveren aan de betaalbaarheid en betrouwbaarheid van hun waterdiensten en aan de realisatie van de millenniumdoelen van de Verenigde Naties.

De private sector is namelijk niet bereid om met grootschalige kapitaalinjecties een forse bijdrage te leveren aan het verbeteren van de watervoorziening in de wereld. De risico's zijn te groot, de winstmarges zijn te klein en er bestaat nogal wat sociale weerstand tegen private bemoeienis met publieke basisvoorzieningen. De hoop is nu gericht op de publieke sector, die nog steeds meer dan 96 procent van de wereldwatervoorziening beheert.

Verbetering van noodleidende waterbedrijven elders zou dus heel goed kunnen via een partnerschap met waterbedrijven die mogelijkheden krijgen en de middelen hebben om nuttige ondersteuning te geven. Dat is de kern van de WOP-gedachte.

Op uitnodiging van de International Water Associatie (IWA), de Vewin en waterbedrijf Vitens, vond eind vorig jaar in Den Haag een symposium plaats om op Europees niveau ervaringen met WOP's uit te wisselen. De conclusie luidde dat een WOP ook in de praktijk een krachtige formule voor duurzame versterking van de watersector lijkt te zijn. Een gezond water(keten)bedrijf is daarbij geen garantie, maar wel een noodzakelijke voorwaarde om effectief een bijdrage te leveren aan duurzaam stedelijke (en randstedelijke) water- en sanitaire voorzieningen.

Een 50-tal deskundigen van Europese waterbedrijven, sectororganisaties, academici en internationale organisaties (onder andere de Wereldbank) kwam tot de conclusie dat verdere uitwerking en opschaling van de WOP-formule een probaat middel is voor het versterken van de internationale watersector en het verbeteren van de drinkwatervoorziening en sanitaire voorzieningen in de wereld. Gezien de toenemende verstedelijking en de ongebreidelde groei van vooral sloppenwijken in grote steden, worden WOP's gezien als instrument om met name de groeiende populatie arme stedelingen te bereiken en toegang te geven tot de basisvoorzieningen. Daartoe kan de WOP-formule waar wenselijk worden verbreed, bijvoorbeeld door directe participatie van ngo's.

Vitens Evides International (VEI) en Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) hebben inmiddels ervaringen met WOP's. WMD benadrukt dat via een lichte vorm van 'twinning' hervorming niet zal beklijven. "Er zal steviger moeten worden ingegrepen en de duur van een WOP zal minimaal tien jaar

moeten zijn. Want haastige spoed is zelden goed", aldus Karst Hoogsteen. Volgens Siemen Veenstra van VEI zijn de WOP's succesvol, omdat op basis van eigen kennis en expertise gewerkt wordt; die werd snel (h)erkend in bijvoorbeeld Mozambique. Daarna kwamen verzoeken van water(keten)bedrijven uit Jemen, Vietnam en Mongolië. VEI kiest voor een driesporenbeleid: de bestuurlijke omgeving saneren, de bedrijfsvoering optimaliseren en technische innovatie stimuleren.

Ook in Scandinavië en Oeganda lopen WOP-plannen. In de kern komen ze allen terug op het inbrengen van praktische en professionele kennis en ervaring op het gebied van financiële administratie, waterproductie en -distributie en bedrijfsvoering om daarmee de interne hervorming van het waterbedrijf te bewerkstelligen.

In Nederland is via het Akkoord van Schokland een aanzet gegeven voor meer

De watervoorziening rond Taiz (Jemen), een stad met circa 800.000 inwoners waarmee Vitens al anderhalf jaar een Water Operator Partnership heeft.

WOP's. Vanuit het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) werd een beroep op de Nederlandse watersector gedaan om bijvoorbeeld één procent van de jaarlijkse omzet vrij te maken voor WOP's als bijdrage aan de millenniumdoelen. Dit zou een jaarlijks budget van 20 tot 25 miljoen euro opleveren.

Nadrukkelijk wordt gewezen op de behoefte aan capaciteitsopbouw: maar dan niet alleen academisch hoogwaardige MSc- en PhD-opleidingen, maar juist meer operationele training van waterdeskundigen (met stages in de sector). De oprichting van een lectoraat Water Services Management vanaf 1 oktober jl. aan de NHL Hogeschool in Leeuwarden beoogt op termijn deze leemte te vullen.

Tot slot worden overheden en donoren opgeroepen meer ondersteuning te geven aan WOP's om daarmee noodzakelijke sectorhervormingen door te voeren. De IWA wordt opgeroepen haar leden te mobiliseren om de WOP's te ondersteunen en meer aandacht te geven tijdens internationale symposia en conferenties. Ngo's en vakbonden worden opgeroepen om de discussie met water(keten)bedrijven aan te gaan en samen op te trekken in het verzinnen en realiseren van pragmatische oplossingen waarbij met name armen geholpen kunnen worden aan basisvoorzieningen.

UN HABITAT, DGIS en het Netherlands Waterpartnership (NWP) verkennen op dit moment hoe WOP's in Nederland verder kan worden uitgebouwd en hoe de Nederlandse ervaringen gebruikt kunnen worden om de wereldwijde ontwikkeling van WOP te versnellen. Internationaal loopt de watersector voorop.

"Vele handen maken licht werk. De ambitie van het Ministerie voor Ontwikkelings-samenwerking (DGIS) om voor 2015 50 miljoen mensen te voorzien van veilig drinkwater en hygiënisch verantwoorde sanitatie, kan alleen slagen als we allemaal meedoen. Onze interne versnippering in de Nederlandse waterketen mag daarbij geen belemmering vormen voor een slagvaardig samen optrekken", aldus Jos van Winkelen, voorzitter van de Raad van Bestuur van Vitens.

Siemen Veenstra
(Vitens Evides International)
Raimond Hafkensheid
(Netherlands Water Partnership)